

Noves oportunitats per a la democràcia

JORDI SÁNCHEZ

El mil·lenni vinent la democràcia tindrà com a repte principal la seva ampliació, tant des d'una perspectiva intensiva com extensiva. El segle XX, l'hem de considerar com el període històric en què el sistema democràtic de govern ha anat consolidant-se progressivament allà on hi havia el nucli central del poder polític: els estats nació. En aquest sentit les dues últimes dècades del segle que ara ens disposem a abandonar han significat una extensió de la democràcia representativa en moltes societats que fins no fa gaire només havien conegut sistemes de govern autoritaris. Una extensió, no cal dir-ho, insuficient, perquè més d'un centenar de països continuen negant als ciutadans els drets polítics més elementals reconeguts pel sistema de la democràcia representativa.

En aquest sentit els anys vinents, ja dintre el nou mil·lenni, han de servir per culminar aquesta extensió i permetre que el govern basat en la democràcia representativa, malgrat totes les imperfeccions que hi vulguem reconèixer, arribi a tots els racons del planeta. Però aquest creixement extensiu de la democràcia no s'ha de limitar a l'enderrocament de velles dictadures. El procés de mundialització que les nostres societats viuen ha de concretar-se també en la democratització dels organismes suprastatals que es van configurant i que intenten de fer més governable la globalitat. El gran perill que amenaça la democràcia del mil·lenni vinent és que, amb l'excusa de la mundialització, cada vegada més decisions que afecten centenars de milions de persones defugin el control de la ciutadania i caiguin en mans d'una elit, sigui burocràtica, sigui electa. El contrapunt d'aquesta incertesa sobre el futur de la democràcia, el tenim en l'esperança que la legitimitat social del nou sistema internacional que es perfila exigirà que els seus dirigents hagin de donar compte a la ciutadania de les seves decisions, com a mínim d'una manera tan imperfecta com fan avui els nostres dirigents polítics locals, nacionals o estatals. En l'època de l'anomenada societat de la informació la distància física que pugui haver-hi entre el centre de decisió i el ciutadà no pot servir de pretext per evitar la responsabilitat política d'aquells qui van consolidant els nous espais de decisió política.

A conseqüència de la mundialització i de la interdependència creixent entre esferes diverses de la nostra societat, cal que el control democràtic que avui s'ha construït de forma més o menys imperfecta entorn del poder polític arribi també als altres àmbits de la nostra societat. No és un tòpic manifestar, vista la importància creixent que els poders econòmics van adquirint en el govern de la humanitat, que se'n concretin els mecanismes de control social, allò que alguns treballs han anomenat democràcia econòmica. En bona mesura la credibilitat que exigeix l'existència d'una denominada societat democràtica demana de fer possible un control

ARXIU / EFE

El nou mil·lenni és cridat a esdevenir el període d'aprofundiment democràtic que el segle XX no ha pogut satisfer.

ciutadà sobre esferes diferents de les pròpiament reconegudes com a polítiques. Però, a més de l'economia, també els mitjans de comunicació són espais que molt probablement seran requerits, en un futur no gaire llunyà, a democratitzar-se, si no volem córrer el risc social de disposar de nous mecanismes de poder des d'on construir i consolidar noves autoritats exercides despòticament o, com a mínim, oligàrquicament.

L'altre gran repte que plantejava a l'hora de preveure el futur de la nostra democràcia era que aquesta haurà d'adquirir una renovada intensitat. És innegable que els fonaments dels nostre sistema democràtic descansen sobre el principi de la representativitat, i també és cert que, donada la complexitat de les nostres societats, la democràcia representativa pot garantir millor que no pas la democràcia directa la defensa del dret de les minories. Per tant, sense plantejar un enderrocamment controlat de la democràcia representativa cal preveure —com de fet ja ha començat a succeir— que la societat, o com a mínim una part d'aquesta, tendirà a reclamar més transparència dels processos decisionals i més oportunitats de participació en la vida política que no les que tenim avui. És esperable que una societat amb un nivell formatiu cada vegada més elevat i amb una més gran capacitat de comprensió de la realitat esdevingui també cada vegada més exigent. Per això caldrà obrir noves vies de participació democràtica que vagin més enllà de les de la participació electoral i que permetin a la ciutadania d'adquirir un protagonisme que avui no té. En aquest sentit les Noves Tecnologies de la Informació i la Comunicació poden ser un gran aliat. Internet ja ha començat avui a ser útil en aquest aprofundiment de la democràcia que alguns sectors de la nostra societat co-

mencen tímidament a demanar. No es tracta d'imaginar escenaris propis de novel·les de ciència ficció, però tampoc de menystenir la incidència que la Xarxa pot tenir com a vehicle de comunicació i participació política.

En tot cas, el mil·lenni a punt de començar és cridat a esdevenir el període d'aprofundiment democràtic que el present segle no ha pogut satisfer. Les oportunitats socials i tec-

nològiques perquè així sigui semblen garantides. Però l'assoliment d'aquests objectius dependrà de l'exigència ciutadana i de la capacitat de condicionar els actuals poders que tingui la població.

Professor de ciència política de la UAB i director adjunt de la Fundació Jaume Bofill

Medi ambient: la totalitat com a tàctica

XAVIER DURAN

Per a l'ambientalisme del nou segle, l'única solució és abastar-ho tot. Una afirmació que sembla situar les exigències de l'èxit massa amunt per assolir-les. Tanmateix, no es tracta de plantejar-se objectius massa ambiciosos, sinó de situar les reivindicacions i la informació ambientals allà on els correspon. Durant massa temps –encara ara– parlar de medi ambient i d'ecologisme ha estat, per a molts, referir-se a espais naturals, bestioles en perill i contaminació. Però el medi ambient ha de véncer aquesta imatge, que, sortosament, molta gent ja ha superat.

No hi ha altra definició que una que provoca indefinició: medi ambient és tot. I és que si parlem de les relacions de les espècies –i especialment de la humana– amb el medi, és obvi que hi influeixen pràcticament tots els aspectes, que van des de la quantitat de zones verdes fins al ritme de vida, l'organització laboral o el preu dels habitatges a les ciutats. Tot té a veure amb la vida i les activitats de les persones i tot té una influència, petita o gran, en la seva relació amb el medi.

La imatge del medi com un tema global costa d'implantar-se. Hi influeixen des de actituds acrítiques primàries, de persones incapaces –i no pas per poca intel·ligència o cultura– d'entendre què és realment el medi ambient avui, a plantejaments radicals, que evoquen una suposada arcàdia roussoniana, on l'home vivia tot passant de puntetes sobre la (resta de la) natura. Entremig, junt amb altres possibilitats, gent de bona fe però poc informada, gent informada però sense bona fe i gent amb un discurs coherent.

El discurs ambientalista del segle XXI s'ha de concebre, doncs, des de la globalitat. Sense oblidar aquests temes evidents que tothom sap relacionar amb l'ecologisme, però superant el discurs limitant. Els plantejaments ambientals han de fer-se sentir quan es parla de la jornada de 35 hores, de l'atur, de la reforma educativa, de l'assistència sanitària o de l'extensió d'Internet. Tot plegat com a reflexió i alternativa a un model de creixement que ens ha portat tant a certs nivells de benestar com a un mal repartiment d'aquest benestar i a uns efectes secundaris indesitjables. Caricaturitzant: no serveix de res promoure la bicicleta com a mitjà de transport si no es discuteix sobre els llocs on la gent ha d'anar a viure –per raons econòmiques o socials–, quina xarxa

No serveix de res promoure la bicicleta com a mitjà de transport si l'ambientalisme no s'aplica també a altres sectors.

de comunicacions s'estableix i quina capacitat té d'assolir un horari compatible amb la vida privada.

L'ambientalització de la informació sobre aquests aspectes ha de venir acompanyada de la universalització del discurs ambientalista. L'esforç de fer-se sentir ha d'anar de bracet amb la capacitat d'adaptar el discurs a les noves situacions. Naturalment, els esforços, per reeixir, han de ser mutus. Caldria que el món de la comunicació, ara tan poblat d'analistes omnipresents i de tertulians totòlegs –experts en tot– incorpori veus de l'ambientalisme coherent –i accepto que algú es preguntí com s'atorga la valoració de coherència; és un debat interessant.

Fa uns anys Feliu Formosa va recollir la seva obra poètica completa sota el títol "Si tot és dintre". Unes paraules que van molt bé per explicar l'única manera que l'ambientalisme pot triomfar com a nou model de societat: reflexionar sobre tot. Aquest èxit depèn de si sabem respondre encertadament una altra pregunta de reminiscències literàries: de què parlem quan parlem del medi ambient.

Membre del consell editorial d'El Temps Ambiental